

Asia: VN/8054/2019

Tieto- ja viestintäteknologiasektorin (ICT) ilmasto- ja ympäristöstrategia

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriölle

FiComin lausunto Tieto- ja viestintäteknologiasektorin (ICT) ilmasto- ja ympäristöstrategiasta

FiComin keskeiset viestit:

- 1) Strategia on hyvä perusta ICT-alan päästöseurannan kehittämiseksi. ICT-alan ilmastovaikutuksia on tutkittu, mutta on haastavaa pysyä teknologisen kehityksen mukana ja tuottaa riittävän ajantasaista tietoa. Suomen on oltava aktiivinen ja aloitteellinen, jotta saadaan ICT-alan päästöjen yhteiseurooppalainen mittaristo.
- 2) Kuluttajien tietämystä aineettomien palveluiden ilmastovaikutuksista tulee kasvattaa. ICT-laitteiden energiatehokkaan käytön, kuten myös kyberturvallisuuden ja tietoturvan, tulisi kuulua jo perusopetuksen opetussuunnitelmaan.
- 3) Ilmastomyönteistä investointipolitiikkaa tarvitaan. EU:n elpymistukirahoituksen oikea kohdentaminen on erinomainen mahdollisuus vihreän siirtymän edistämiseen.

- 4) Yritykset kehittävät ja tuottavat sähköiset palvelut, jotka valtio hankkii kilpailuilta markkinoilta ympäristövastuuta korostavan hankintalain perusteella. Hankintalain ympäristövastuuta on korostettava.
- 5) Lainsäädännöllä on keskeinen merkitys sille, että uusia teknologioita on mahdollista hyödyntää ja ottaa käyttöön positiivisten ilmasto- ja ympäristövaikutusten aikaansaamiseksi.

Yleistä

Kiinteän laajakaistaverkon piirissä on 75 % Suomen väestöstä. 4G-verkko kattaa 99,8 % suomalaisista kotitalouksista. Seuraavan sukupolven matkaviestintäverkkoja on rakennettu kaksi vuotta, ja 5G-verkko on avattu yli 70 paikkakunnalla.

Yleisin käytössä oleva kännykkäliittymätyyppi on kiinteähintainen. Lähes kaikilla alle 44-vuotiailla, ja alle 65-vuotiaistakin vielä yli 90 prosentilla, on käytössään älypuhelin. Käytännössä meillä on taskuissamme tietokoneet ja jatkuva mahdollisuus nettiyhteyteen. Suomalaiset myös käyttävät mobiilidataa eniten maailmassa henkilöä kohden.

Mobiilidatan käyttö on vuosien 2014 ja 2018 välisenä aikana kuusinkertaistunut. Samaan aikaan datan sähkönkulutus on vähentynyt 80 %. Viidennen sukupolven mobiiliverkot lisäävät edelleen verkon nopeutta ja ovat avain entistä parempiin digitaalisiin palveluihin. Kuten väliraportin päätelmissäkin todetaan, 5G voi olla jopa sata kertaa 4G:tä energiatehokkaampi.

ICT-strategia on ensimmäinen kokonaisarvio alan ilmastovaikutuksista. Suomi on ICT-alan edelläkävijä myös tämänkaltaisessa arvioinnissa. Suomen pitää aktiivisesti edistää asiaa myös kansainvälisesti; ICT-ala ei toimi vain maan rajojen sisällä.

ICT-strategia on laadittu LVM:n vetämässä työryhmässä, jossa myös FiCom ry oli edustettuna. Työryhmän sihteeristö on tehnyt erinomaista työtä kirjatessaan työryhmän ajatukset. Vaikein haaste oli työn rajaaminen. FiComin näkemyksen mukaan strategia on erinomainen perusta edetä ICT-alan ilmastopäästöjen arvioinnissa ja raportoinnissa. FiCom ry kannattaa ICT-ilmastostrategian tavoitteita ja on sitoutunut niihin.

Tavoite: ICT-infrastruktuurin ilmasto- ja ympäristöystävällisyys

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi ovat kannatettavia. Erityisen merkityksellinen on datakeskuksia koskeva hyötylämmön talteenotto ja sen käyttäminen esimerkiksi kiinteistöjen lämmittämiseen. Valtioneuvosto on päättänyt toteuttaa datakeskuksia koskevan sähköveromuutoksen vuoden 2021 aikana, jolloin keinotekoinen raja pienten ja suurten datakeskusten välillä poistuu. Kokoon katsomatta datakeskukset kuuluvat jatkossa teollisuussähkön kanssa samaan veroluokkaan, joka laskee EU:n minimitasolle. Tämä on merkittävä uudistus, jolla on vaikutusta myös Suomen asemaan kiinnostavana datakeskusten investointikohteena.

Datakeskusten mahdollisuutta osallistua myös sähkömarkkinoille selvitetään. Selvitystyö on toteutettava ripeästi, jotta tarvittavia toimenpiteitä voidaan tehdä jo lähitulevaisuudessa.

Tavoite: Datatalouden ilmasto- ja ympäristöystävällisyys

EU:n elpymistukirahoitusta pitää esitetyn mukaisesti kohdentaa hankkeisiin, joilla ratkaistaan ilmasto- ja ympäristöhaasteita datatalouden keinoilla. Vihreä siirtymä ja digitalisaation edistäminen ovat molemmat elpymistukivälineen keskeisiä kohteita.

Suomen on ohjattava panostukset hankkeisiin, joilla kehitetään tehokkaasti kilpailukykyä ja vihreää siirtymää. Kestävä kasvu edellyttää pitkäjänteisiä investointeja tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin, osaamisen turvaamiseen sekä jo pitkään suunniteltujen reaaliaika- ja datatalouden hankkeiden edistämiseen.

Lisäksi hankintaosaamisen lisääminen myös ICT-palveluiden hankinnoissa on tarpeen. Laki itsessään mahdollistaa hankintojen ilmasto- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisen, mutta käytännön prosessi jättää ne valitettavan usein huomioimatta. Hankintaprosessiin on luotava käytäntö, jolla ympäristövastuu tulee huomioiduksi.

Tavoite: Kestävät materiaalivirrat ja kiertotalous

Julkisen hallinnon digitaalisten palveluiden ja laitteiden hankintaosaamista tulee parantaa ja kehittää myös niin, että materiaalivirtojen ja kiertotalouden ympäristönäkökohdat otetaan huomioon. Tällä hetkellä ympäristövastuun ja kierrätettävyyden merkitys ei ulotu päätöksentekoon asti.

Myös laitteiden tietoturvalliseen kierrätykseen liittyvän informaation levittäminen nykyistä tehokkaammin on tarkoituksenmukaista.

Tavoite: Tietopohjan laajentaminen ja mittaamisen kehittäminen

Tavoitteen mukaisesti tarvitaan lisää tietoa ja vertailukohtia, joilla voidaan arvioida strategian onnistumista. Strategiassa todetaan, että vertailukelpoisten lukujen ja riittävän tuoreiden tutkimusten löytäminen on hankalaa. Erityisen keskeistä on, kuten toimenpiteissäkin todetaan, että ratkaisua ja raportointimallia ei haeta kansallisesti vaan yhteisesti EU:ssa. Suomen on otettava aktiivinen rooli asian viemiseksi eteenpäin.

Tarvitaan myös pragmaattista näkemystä siitä, mitä tietoja tarvitaan ja mihin asioihin voidaan vaikuttaa. On osattava keskittyä ICT-alan oleellisimpiin ilmastovaikutuksiin, ja niiden määrittelyyn tarvitaan tutkimusta.

Tavoite: Kuluttajien tietoisuuden ja osaamisen lisääminen

Toimenpiteissä kiinnitetään perustellusti huomiota digiosaamiseen. Haaste on kasvattaa tietoisuutta paitsi ICT-laitteiden energiatehokkaasta käytöstä, myös muista digilaitteisiin liittyvistä seikoista, kuten kyberturvallisuudesta ja tietoturvasta. Nämä kaikki teemat pitäisi olla osa opetussuunnitelmaa jo perusopetuksessa. Kuten teknologian osalta yleensäkin, haaste on se, että kehitys on nopeaa ja tarjolla pitää olla ajantasaista tietoa.

Tavoite: Nousevien teknologioiden hyödyntäminen ja haasteisin vastaaminen

Toimenpiteissä nostetaan esiin lainsäädännön keskeinen rooli sen mahdollistajana, että uusia teknologioita voidaan ottaa käyttöön ja hyödyntää positiivisten ilmasto- ja ympäristövaikutusten

aikaansaamiseksi. Kun lainsäädännön mahdollisuuksia arvioidaan, se olisi hyvä tehdä osana peruslainsäädäntöarvointia, joka edellyttää yhteistyötä toimialojen kanssa.

Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry

Elina Ussa

toimitusjohtaja

Ussa Elina

Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry